

XXI Ogólnopolski Zjazd Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego *Sytuacja prawna związków wyznaniowych w państwach europejskich,* Białystok, 6–8 czerwca 2024 roku

21st National Convention of Chairs and Lecturers of Law on Religion
The Legal Situation of Religious Associations in European Countries, Białystok, June 6–8, 2024

KONRAD DYDA*

 <https://orcid.org/0000-0002-2061-7839>

W dniach 6–8 czerwca 2024 r. w Białymstoku odbył się XXI Ogólnopolski Zjazd Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego zatytułowany *Sytuacja prawna związków wyznaniowych w państwach europejskich*. Organizatorem zjazdu był Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu w Białymstoku oraz Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego. W pierwszym dniu zjazdu odbyło się Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego, które dokonało wyboru władz Towarzystwa na kadencję 2024–2028, przyjmując jednocześnie sprawozdania z działalności poprzedniego zarządu oraz komisji rewizyjnej.

Część naukową zjazdu rozpoczęto sesją plenarną, poprowadzoną przez dr. hab. Jarosława Matwiejuka, prof. UwB, podczas której zaprezentowano następujące referaty: ks. prof. dr hab. Piotr Stanisław (KUL), pt. *System utrzymania katolickiego duchowieństwa we Włoszech*; prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński (ChAT), pt. *Alternatywne modele nauczania religii pod rządami art. 53 ust. 4 Konstytucji RP*; dr hab. Marek Bielecki, prof. ASzWoj, pt. *Relacje między Kościołem katolickim obrządku bizantyjsko-ukraińskiego a Kościołem katolickim obrządku łacińskiego w XX i XXI w.*; dr hab. Wojciech Brzozowski, prof. UW, pt. *Różnorodność modeli stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi z perspektywy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*; dr hab. Zdzisław Zarzycki (UJ), pt. *Pozycja prawna kultów neopogańskich w Polsce i w wybranych państwach europejskich*; dr hab. Jarosław Matwiejuk, prof. UwB, pt. *Konstytucyjno–ustawowa regulacja problematyki wyznaniowej w Republice Kazachstanu*. Następnie odbyły się cztery sesje panelowe.

Pierwszą z nich, zatytułowaną *Problematyka prawno–wyznaniowa w państwach europejskich*, poprowadzili prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński oraz dr hab. Wojciech Brzozowski, prof. UW. W jej trakcie przedstawiono następujące wystąpienia: dr hab. Paweł A. Leszczyński, prof. AJP, pt. *Prawo wyznaniowe Republiki Austrii – najważniejsze rozwiązania, trwałość regulacji a zmiany ostatnich lat*; ks. dr hab. Tadeusz Stanisławski, prof. UZ, pt. *Status stron we wzajemnych świadczeniach finansowych państwa i kościołów w kontekście likwidacji Funduszu Kościelnego*; ks. dr hab. Piotr Steczkowski, prof. UR,

* Dr, Katedra Prawa Wyznaniowego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, e-mail: konrad.dyda@kul.pl.

pt. *Prawo kościołów i innych związków wyznaniowych do określania oraz głoszenia doktryny religijnej w wybranych państwach europejskich*; dr hab. Jerzy Nikołajew, prof. UR, pt. *Rejestracja organizacji religijnych w prawie i praktyce Ukrainy*; ks. dr hab. Mieczysław Różański, prof. UWM, pt. *Rejestracja kościołów i związków wyznaniowych w Republice Słowackiej*; dr hab. Konrad Walczuk, prof. ASzWoj, pt. *Sytuacja prawna związków wyznaniowych na Słowacji*; dr Aneta Abramowicz (KUL), pt. *Zasada równouprawnienia związków wyznaniowych w przepisach konstytucyjnych państw europejskich*; mgr Oliwia W. Rybczyńska (UW), pt. *Związek niereligijny jako strona umowy wyznaniowej? Przypadek UAAR we Włoszech*; mgr Anita Klimas (UO), pt. *Ochrona danych osobowych w działalności związków wyznaniowych w Polsce po wejściu w życie przepisów unijnego Rozporządzenia nr 2016/679*.

Drugą sesję również poświęcono problematyce prawno-wyznaniowej w państwach europejskich. Poprowadzili ją prof. dr hab. Piotr Stanisław (KUL) oraz dr Michał Ożóg (UwB). W ramach tej sesji zaprezentowano następujące odczyty: dr hab. Marta Osuchowska, prof. UKSW, pt. *Osobowość prawna związków wyznaniowych w Portugalii*; ks. dr Marcin Bider (Uniwersytet w Siedlcach), pt. *Status kanoniczno-prawny Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego w Republice Greckiej*; dr Konrad Dydą (KUL), pt. *Rola prawa kanonicznego w systemie prawnym Państwa Watykańskiego*; dr Rafał Kaczmarczyk, pt. *Sytuacja Islamskiej Wspólnoty w BiH na tle stosunków prawnowyznaniowych w Bośni i Hercegowinie*; dr Michał Ożóg (UwB), pt. *Zagadnienia prawno-porównawcze prawa do opieki duszpasterskiej w podmiotach leczniczych w wybranych państwach Unii Europejskiej*; dr Krystyna Ziółkowska (UWM), pt. *Święta religijne jako dni wolne od pracy w państwach Grupy Wyszehradzkiej*; dr Marek Strzała (UJ), pt. *Pozycja prawna związków wyznaniowych w zakresie obrotu nieruchomościami rolnymi w Polsce i na Węgrzech*; dr Michał Zawisła (KUL), pt. *Sytuacja prawna stowarzyszeń kultowych we Francji*; mgr Kacper Szewczyk (UW), pt. *Status prawny neopogańskich wspólnot religijnych w Europie*.

Trzecią sesję panelową poświęcono zagadnieniom prawno-wyznaniowym w prawie polskim. Prowadzili ją ks. prof. dr hab. Artur Mezglewski (ASzWoj) i ks. dr Marek Paszkowski. Pierwszy z referatów w sesji wygłosił ks. prof. Artur Mezglewski, pt. *Najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego w przedmiocie rejestracji małżeństw zawieranych według prawa wewnętrznego kościołów i innych związków wyznaniowych*. Kolejne wystąpienia przedstawili: ks. dr Marek Paszkowski, pt. *Dotacje na dofinansowanie prac przy zabytku sakralnym z Rządowego Funduszu Polski Ład*; dr Marcin Olszówka (Szkoła Główna Mikołaja Kopernika w Warszawie), pt. *Konstytucyjne determinanty statusu oceny z religii w Polsce*; dr Michał Skwarzyński (KUL), pt. *„Finansowy” zakaz sprzeciwu sumienia w umowach z NFZ a prawa podmiotowe dyrektora szpitala i ordynatora oddziału*; dr Konrad Zamirski, pt. *Współczesna działalność związku buddyjskiego „yeshe khorlo” w Rzeczypospolitej Polskiej w aspekcie prawnym*; mgr Aleksandra Drozd (ASzWoj), pt. *Cywilnoprawna odpowiedzialność za szkody wrongful life, wrongful birth, wrongful conception po wyrokach TK dotyczących aborcji i tzw. obowiązku informacyjnego*; dr Klaudia Kijańska (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), pt. *Realizacja prawa do zrzeszania się przez związki wyznaniowe w Polsce w celu przeciwdziałania patologiom społecznym*; mgr Paulina Łubieniec (UŁ), pt. *Sytuacja prawna kościołów i innych związków wyznaniowych*

ubiegających się o zawarcie umowy z Radą Ministrów w trybie art. 25 ust. 5 Konstytucji RP z perspektywy politycznoprawnej; dr Michał Służalec (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), pt. *Tajemnica spowiedzi a obowiązek współdziałania związków wyznaniowych w Polsce z Państwową Komisją do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15*.

Ostatnią z sesji panelowych zatytułowano *Problematyka prawno-wyznaniowa w państwach europejskich. Z dziejów prawa wyznaniowego*, a poprowadzili ją dr hab. Marek Bielecki, prof. ASzWoj i dr hab. Anna Tunia, prof. KUL. Podczas tej sesji zaprezentowano następujące opracowania: prof. dr hab. Bartosz Rakoczy (UMK), pt. *Cywilnoprawne skutki zrzeczenia się dóbr przez zakonnika według włoskiego kodeksu cywilnego*; dr hab. Justyna Krzywkowska (UWM), pt. *Próba oceny realizacji Porozumienia o współpracy i wzajemnym przekazywaniu informacji zawartego 10 maja 2019 r. pomiędzy Prezesem Urzędu Ochrony Danych Osobowych i Kościelnym Inspektorem Ochrony Danych*; dr hab. Anna Tunia, prof. KUL, pt. *Prerogatywa związków wyznaniowych do określenia podmiotów urzędowych zawarcia małżeństwa cywilnego*; dr Mariusz Grabowski (UKSW; Instytut Wymiaru Sprawiedliwości), pt. *Penalizacja czynów określanych jako „mowa nienawiści” a sytuacja prawna i faktyczna kościołów i wspólnot wyznaniowych oraz ich członków*; dr Paweł Zając (Akademia Łomżyńska), pt. *Wyjątki od zakazu dyskryminacji bezpośredniej w odniesieniu do instytucji religijnych*; ks. dr hab. Sławomir Bylina, prof. KUL, pt. *Uwarunkowania historyczno-prawne greckokatolickiego duszpasterstwa wojskowego w obliczu II wojny światowej*; ks. dr hab. Piotr Ryguła, prof. UKSW, pt. *Kościół katolicki a transformacja ustrojowa w Hiszpanii w latach siedemdziesiątych XX w.*; dr hab. Andrzej Szymański, prof. UO, pt. *Podwójne kuszenie ks. Józefa Sztonyka. Nieudane próby werbunku opolskiego kapłana do współpracy ze służbą bezpieczeństwa*; ks. dr Maciej Kubala (USz), *Augustiańska zasada cogite intrare i jej prawne implikacje w polityce wyznaniowej cesarzy późnego dominatu*; dr Edyta Włodarczyk-Czech (UWr), pt. *Pozycja prawna kościołów protestanckich w RFN i NRD w pierwszym dwudziestoleciu po zakończeniu II wojny światowej*.

Bez wątplenia podczas XXI Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego reprezentowano wiodące ośrodki naukowe w Polsce zajmujące się prowadzeniem badań nad zagadnieniami prawno-wyznaniowymi, a bogactwo i zróżnicowanie prezentowanych referatów wskazuje na rosnące zainteresowanie środowiska naukowego tego rodzaju problematyką. Należy to ocenić pozytywnie, tym bardziej, gdy weźmie się pod uwagę skalę praktycznych trudności, z jakimi spotykamy się w obszarze prawa wyznaniowego w państwach europejskich, zwłaszcza w obszarze problematyki ekspresji religijnej w przestrzeni publicznej czy obecności wspólnot wyznaniowych i ich przedstawicieli w życiu publicznym. W polskim kontekście do zagadnień tych dochodzą jeszcze zmiany w zasadach nauczania religii w szkołach publicznych oraz zapowiedzi likwidacji Funduszu Kościelnego. Narastającym problemem, również dostrzeżonym podczas zjazdu, pozostaje zagadnienie współdziałania kościołów i innych związków wyznaniowych z organami państwa w prewencji przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Warto zaznaczyć, że referenci w swoich wystąpieniach odnosili się również do państw spoza Unii Europejskiej, których regulacje prawno-wyznaniowe nie są szerszej omawiane w polskiej literaturze przedmiotu. Oceniając całość obrad

XXI Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Wykładowców Prawa Wyznaniowego, należy stwierdzić, że stanowił on interesujące podsumowanie dotychczasowych badań nad węzłowymi i aktualnym problemami prawa wyznaniowego, wyznaczając jednocześnie horyzonty dla dalszych analiz w tym obszarze.